

Citaten uit

Wat we wel en niet weten over de coup

Tien vragen

Vele duizenden militairen zijn gearresteerd en ambtenaren ontslagen, maar wie er nu echt achter de mislukte poging tot staatsgreep zaten en wat de achtergrond was, is nog nauwelijks bekend. Een poging tot verduidelijking.

Eva Cukier, Wilmer Heck, Floris van Straaten & Marc Leijendekker

18 juli 2016 NRC

1. Wat wilden de coupplegers?

Nadat de coupplegers, verenigd onder de naam 'Peace at Home Council', [...] dwongen ze de nieuwslezer een verklaring voor te lezen. Volgens die verklaring was het doel van de coup om de democratische en seculiere orde in het land te beschermen en de mensenrechten te waarborgen die onder president Erdoğan zouden zijn uitgehold. Ook eisten ze een nieuwe grondwet. [...]

Volgens de Turkse krant Hürriyet zou de zittende regering van plan zijn geweest een reeks ontslagen door te voeren binnen het leger, en waren de coupplegers bang voor hun positie. [...]

2. Welke mensen worden nu opgepakt?

President Recep Tayyip Erdoğan heeft gezegd dat hij de Turkse staatsinstellingen wil bevrijden van het „virus” dat aanhangers van geestelijk leider Fethullah Gülen volgens hem vormen. De Turkse regering was hier al 2,5 jaar mee bezig voor de coup poging van afgelopen vrijdag. De Gülen-beweging vormt volgens Erdoğan een soort parallelle staat binnen de Turkse overheid. Zo werden afgelopen april al zo'n 200 functionarissen gearresteerd die banden zouden hebben met Gülen.

Premier Yıldırım verklaarde maandag dat sinds afgelopen vrijdag 7.543 personen zijn gearresteerd. Onder hen zouden 6.030 militairen zijn, onder wie 103 generaals en admiraals. Daarnaast zou het gaan om honderden rechters en aanklagers. [...]

Behalve arrestaties zijn volgens het Turkse staatspersbureau Anadolu ondertussen zo'n 9.000 overheidsdienaren ontslagen. Het zou onder anderen gaan om zo'n 8.000 politieagenten en verder om rechters, aanklagers en tientallen gouverneurs. [...]

3. Is de coup in scène gezet?

Er doen allerlei geruchten de ronde dat de coup door Erdoğan zelf zou zijn geënceneerd met als doel zijn machtspositie te verstevigen. Hoewel de president inderdaad sterker uit de chaos lijkt te komen, verwerpen de meeste experts deze complottheorie.

[... ...]

4. Zijn er militairen gelyncht?

Op een brug over de Bosporus zijn inderdaad soldaten door een woedende menigte gelyncht nadat ze zich zaterdagochtend vroeg hadden overgegeven aan de politie. Hoeveel is onbekend. De agenten lieten de menigte daarbij schijnbaar grotendeels begaan.

[...]

5. Wie zijn de doden?

Bij de coup poging zijn 232 mensen omgekomen, zei premier Yıldırım maandag. Onder hen zijn 208 „martelaren”, de term die de regering gebruikt voor mensen die zich tegen de coup hebben verzet, en 24 mensen die aan de coup poging hebben deelgenomen. In die groep van 208 doden zitten naast zestig politie-agenten en drie soldaten ook 145 burgers. [...]

Ook zouden er burgerslachtoffers zijn gevallen bij de beschietingen en bombardementen van het parlement en het presidentiële paleis in Ankara. Volgens de Turkse premier zijn er 1491 aanhangers van de regering en vijftig coup plegers gewond geraakt.

6. Wat deden de moskeeën ?

Kort nadat Erdoğan via zijn telefoon is geïnterviewd door CNN-Türk, om half elf Turkse tijd (half twaalf in Nederland), klinkt vanuit moskeeën een oproep tot gebed. [...]

Duizenden mensen, overwegend mannen, gaan daarna de straat op om gehoor te geven aan Erdoğan's oproep om zich te verzetten tegen de coup. [...]

Op zondag klinkt dit sela-gebed opnieuw vanuit de luidsprekers van de ongeveer 85.000 moskeeën in Turkije, maar nu om de „martelaren” te herdenken die bij de coup poging zijn omgekomen.

7. Wat waren de doelwitten?

[...] bruggen ... staatszender ... parlamentsgebouw ... vliegveld ...

8. Kwamen ze te laat om Erdoğan te arresteren?

Het lijkt er inderdaad op dat 25 militairen die in drie helikopters naar het vakantieverblijf van Erdoğan in Marmaris vlogen, vrijdagavond aankwamen op het moment dat de president al was verdwenen.

[... ..]

9. Hoe zijn de media gebruikt?

De couppelegers lijken zich onvoldoende bewust te zijn geweest van het belang dat de sociale media hebben in de hedendaagse samenleving, ook tijdens een staatsgreep. In eerste instantie richtten ze hun aandacht vooral op de staatstelevisie en dwongen de presentatrice hun verklaring voor te lezen. Pas uren later haalden ze ook CNN Türk en andere particuliere zenders uit de lucht. Op CNN Türk was toen via Facetime allang een verklaring van Erdoğan vanaf zijn vakantieadres te zien en te horen geweest waarin hij zei dat de toestand onder controle was.

Omdat de couppelegers het telefoonnetwerk niet hadden platgelegd, kon Erdoğan een sms-bericht versturen aan Turkse burgers waarin hij de bevolking opriep om de straat op te gaan.

[...]

10. Hadden F-16 piloten Erdoğan kunnen neerhalen?

[...]

Nadat de Gulfstream van Erdoğan van het vliegveld bij Marmaris was opgestegen, hebben zeker twee F-16's van de couppelegers „hun radar gelockt op zijn vliegtuig en de twee F-16's die hem beschermden”, zei de ex-officier. „Waarom ze niet hebben geschoten is een mysterie.”

[...]